

Brev til Madagascar 1881-87

av Georg Størmer

Bjørn Eirik Rasmussens brev til Sierra Leone i siste nummer av Budstikka inspirerte meg til å se på noen brev til Madagascar i egen samling. I 1969, tror jeg å huske, kjøpte jeg en liten samling med brev med skravert posthorn-utgaven hos Harmers i London. I denne samlingen var det bl.a. tre brev adressert til Rev. B.P. Joh. Svendsen, Norwegian Mission, Fianarantsoa Madagascar.

Illustrasjon 1

Brevene er interessante som en illustrasjon til de vanskelige forhold rundt post til Madagascar i 1880-årene og betydningen av raskere transport da det ble etablert togforbindelse til Brindisi, Italia. Forsøkene på etablering av postbefordring i området Mauritius/Reunion/Madagascar er bekrevet i detalj i Raymond SALLES La Poste Maritime Francaise Tome VI, Les Paquebots de l'Ocean Indien side 121 osv. (Salles).

Madagascar ble okkupert av franskmennene i 1885 så brevene er både fra tiden før og under den franske okkupasjonen.

A. Før den franske okkupasjonen i 1885.

Det første brevet Ill. 1 ble sendt fra Stavanger 20. April 1881.

På forsiden står følgende: Rev. B.P. Joh. Svendsen/ Care of the colonial postmaster/ To be forwarded to Procter Bros. / Port Louis / Mauritius / Tamatave.

På dette tidspunkt var ikke fransk postbefordring til Madagascar kommet skikkelig i gang og brevet er derfor frankert til Mauritius med 35 øre Skravert Posthorn, som var UPU porto til Mauritius og andre fjerne land, særlig land på sydlige halvkule, i 1878-91. Tallet 35 er også påført i blekk på forsiden. Brevet har gått med jernbane i lukket postsekk gjennom Tyskland og er stemplet ERQUELINES A PARIS/ 25. AVRIL 81 ved fransk grense. Derfra er brevet gått med jernbane via Paris til Marseille.

På baksiden er et fransk Marseille-stempel fra 26. april. Brevet ble derfor sannsynligvis fraktet med fransk skip fra Marseille til Alexandria med ankomst Alexandria tidligst 4.-5. mai dersom perfekt korrespondanse. Videre ble brevet sendt med engelsk P&O packet til

Mauritius (se ill. 2). Teksten på forsiden viser at brevet er frankert til postkontoret i hovedstaden på Mauritius (brevet stemplet Mauritius på baksiden, se Ill. 2) og så har brevet blitt overlevert til Procter Bros. som vel var en shipping agent for videre-befordring til Tamatave hvor brevet sannsynligvis ankom ca. 30. Mai etter ca. 40 dager.

Tamatave (i dag Toamasina) på østkysten av Madagascar, var den viktigste havnebyen på Madagascar. Fianarantsoa lå ca. 400 km syd-syd- vest for Tamatave i høylandet. På forsiden er det også skrevet 60 med rød stift, muligens lokal porto i Mauritius Cents ved levering i Fianarantsoa, men her er det usikkerhet.

Illustrasjon 2.

På baksiden av brevet, Ill. 2 er det stemplet i blått Paris/ Etranger/ 2? Avril 81, Marseille/Etranger Bches. D-Rh. /2E/ 26/ Avril/ 81 og MAURITIUS/3/ MY 26 /81. Med håndskrift "Modtaget 12/7-81". Brevet var altså vel 80 dager underveis, hvorav transporten inne på Madagascar tok halve tiden!

Brevet ble nevnt i en artikkel i NFT i november 1975, side 330, der undertegnede etterlyste utenlandsbrev med Skravert Posthorn. Iflg. Norgeskatalogen 2010 er det kjent ytterligere 2 brev til Mauritius i 1881-82. Det ville være interessant å få vite om disse også har Madagascar som endelig destinasjon!

Illustrasjon 3.

B. Under den franske okkupasjonen etter 1885.

Det andre brevet er ikke lenger i min samling da det ble solgt for 11.000 kroner + prov. på Kjell Germetens auksjon 22.11. 1986 sammen med noen andre bedre norske objekter fra min utstillings-samling. I følge Norgeskatalogen er det registrert 2 slike brev og det er det samme antall som jeg registrerte i Norgeskatalogen 1985 (prisen gått opp fra 6.000 til 6.500 på 25 år!).

Jeg har heldigvis fremdeles en fotostatkopi av det solgte brevet, se Ill 3. Brevet ble sendt 11. August 1886 fra Christianssand til Madagascar og frankert til Tamatave med 60 øre skravert posthorn for porto som i tiden 1886-92 var porto til land som ikke var medlemmer av UPU. Rødstift "50" på forsiden kan tyde på at mottakeren har betalt 50 franske centimes (eller Mauritius cents) som lokal porto fra Tamatave til Fianarantsoa?

Brevet er påskrevet Via France-Reunion-Tamatave, og ble sannsynligvis i sendt med "Ligne T" fra Marseille 25. August med damp-skipet (paquebot) "Sydney" som var på 4.300 brutto-tonn og hadde en lengde på 126 meter (Salles side 43), Dette var det største skip som da kunne gå gjennom Suez-kanalen.

"Sydney" ankom Alexandria 2. September etter 8 dager (og etter 22 dager fra Christianssand) og Reunion 15. September på sin veg til Australia og Ny Caledonia.

I Reunion korresponderte Sydney med dampskipet Erymanthe på 1.300 brutto-tonn (Salles side 127) og brevet ankom Tamatave ca. 18. september etter i alt ca. 38 dagers reise fra Norge. Dette tilsvarte reise-tiden for det første brevet ovenfor. Det tok nok ytterligere et par uker til før brevet kom til sitt endelige bestemmelses-sted i Fianarantsoa (fransk okkupasjon reduserte nok tiden sml. med det første brevet).

Jeg har dessverre ikke kopi av baksiden. Men her var det i følge notater vanlige franske transitt-stempler (ikke fra bestemmelses-stedet).

Det tredje og siste Madagascar-brevet i min samling er vist i illustrasjon 4.

Brevet ble sendt fra Christiania 23. Juni 1887 til Madascar med 60 øre porto frankert til Tamatave på Madagascar-kysten. Dette var i tiden 1886-92 porto til land som ikke var medlemmer av UPU. Brevet er påskrevet Via Mauritius –Tamatave og med rød stift "90" som vel var lokal porto (valuta?) fra Tamatave til Fianarantsoa?

Illustrasjon 4.

Brevet ble sendt på jernbane gjennom Europa til Genova og videre til Bologna og Brindisi. Stemplene på baksiden er litt uklare, men de tydes til GENOVA/FERROVIA /1/7/86, AMBUL-BOLOGNA -FOGGIA 2/7/86, BRINDISI 2/7/86. Fra Brindisi har brevet gått i lukket sekk til Tamatave, se Ill. 5.

Illustrasjon 5.

Det er sannsynlig at brevet er transportert med engelsk P.O. skip fra Brindisi til Alexandria/Port Said. Ankomst 4/7 innebar samlet 12 dager fra Christiania (mot 22 dager med skip fra Marseille som ved det andre brevet!).

Det er mulig at brevet har nådd en fransk paquebot Salazie som ankom fra Marseille til Port Said 5/7 (Salles side 43) ,og så ankommet Reunion 20/7 hvor denne paquebot korresponderte med damp-skipet Ebre (Salles s. 127) med ankomst Tamatave ca. 23.7 etter bare 30 dager (sml. med 38 dager ovenfor) for viderebefordring til Fianarantsoa.

Differensen i tid på 8 dager kan i stor grad tilskrives ruten med tog gjennom Europa til Brindisi og skip til Alexandria/Port Said sml. med fransk post via Marseille og skip til Alexandria.

Fra Tamatave til Fianarantsoa kan ha tatt ytterligere et par uker! Det er også mulig at brevet kan ha gått hele vegen fra Brindisi via Alexandria til Mauritius med britisk P&O packet (se påtegning på forsiden).

Det skulle være interessant om noen lesere har noen andre tanker evt. mer informasjon om ovenstående?